

Duurzaamheidsagenda gemeente Kapelle

BOUWSTEEN ELEKTRICITEIT DEEL 1

Duurzaamheidsagenda gemeente Kapelle

BOUWSTEEN ELEKTRICITEIT DEEL 1

Datum	11 juni 2020
Status	Vastgesteld 8 september 2020
Afdeling	Leefomgeving
Opsteller	M. de Groot
Zaaknummer	Z20.002137
Documentnummer	D20.213957

Voorwoord

De gemeente Kapelle hecht veel waarde aan een duurzame leefomgeving. De binnen de gemeente gebruikte energie wordt veelal opgewerkt uit niet duurzame bronnen die bijdragen aan de CO2 footprint van de gemeente. In het Samenwerkingsakkoord heeft de coalitie in september 2018 afgesproken in 2045 een CO2 neutrale gemeente te zijn.

In 2019 is een start gemaakt met het opstellen duurzaamheidsbeleid. Dit beleid wordt gevat in de duurzaamheidsagenda met onderwerpen als Elektriciteit, Warmte in de gebouwde omgeving en een Klimaatbestendige leefomgeving. Dit document is de bouwsteen Elektriciteit, het eerste onderdeel van de Duurzaamheidsagenda. In deze bouwsteen wordt de ambitie bepaald voor de realisatie van duurzame hernieuwbare energie opwek systemen binnen de gemeente Kapelle. Daarbij kan gedacht worden aan Wind en Zonne energie. Deze energiebronnen zorgen voor een beperking van onze CO2 uitstoot.

Als portefeuillehouder Klimaat, water en milieu zet ik me met volle overtuiging in om tot realisatie van de ambitie te komen en zo op een passende wijze onze CO2 footprint van onze prachtige gemeente te verkleinen.

Siwart Mackintosh

Wethouder gemeente Kapelle

Inhoudsopgave

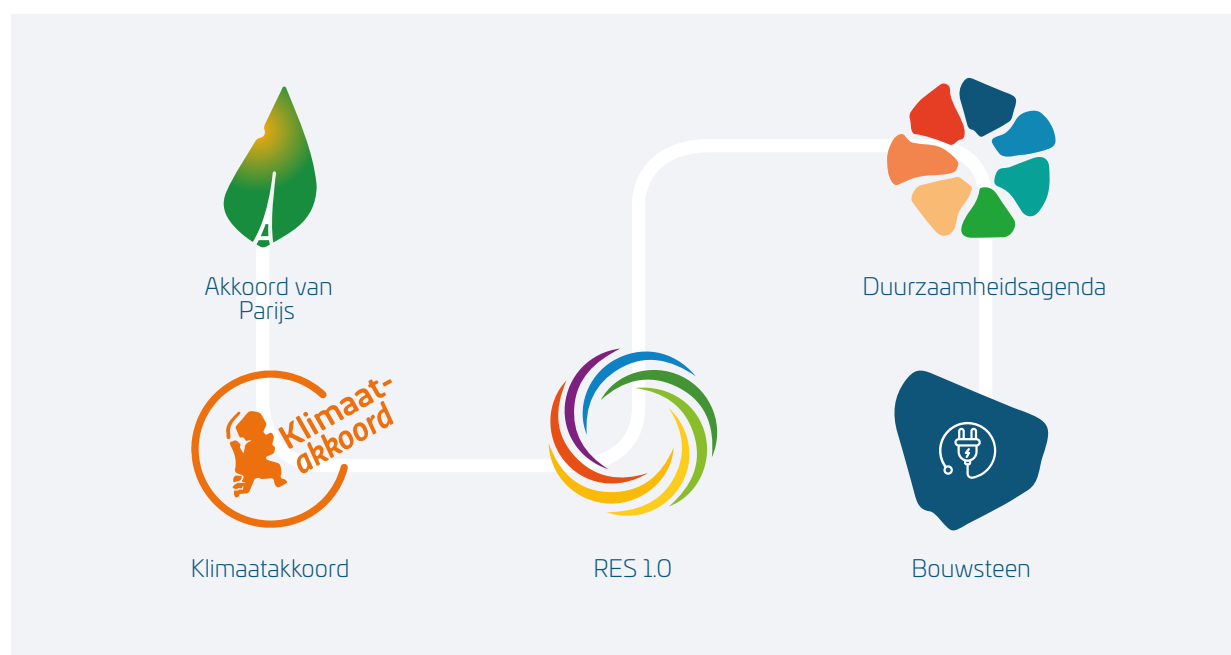
1. Inleiding	5
2. Proces.....	6
3. Bouwsteenopzet	7
4. De cijfers en de opgave	8
5. Hernieuwbare bronnen	11
6. Beleidskaders	12
7. Elektriciteitsnetwerk.....	18
8. Gebiedswaarden	19
9. Potentie tot 2030	21
10. Participatie.....	23
11. Ambitiebepaling tot 2030	25
12. Monitoring en evaluatie.....	29
13. Literatuurlijst.....	30

1. Inleiding

De bouwsteen Elektriciteit van de Duurzaamheidsagenda van de Gemeente Kapelle gaat over productie van duurzame, hernieuwbare elektriciteit tot 2030. Voor beleidskeuzes voor de periode 2030-2050 is de technische innovatie nog te onzeker. De oorsprong van het lokale duurzaamheidsbeleid bevindt zich in het Akkoord van Parijs.

1.1 Van Parijs naar Kapelle

Eind 2016 is het Akkoord van Parijs, ofwel het Klimaatakkoord, van kracht geworden. Dit internationale verdrag heeft als doel de opwarming van de aarde te beperken. Het verdrag eist van lidstaten dat ze nationale klimaatplannen opstellen. Een belangrijk deel van de Nederlandse invulling van het Akkoord van Parijs is vastgelegd in het (Nederlandse) Klimaatakkoord. Eén van de afspraken in het Klimaatakkoord is dat 30 energieregio's in Nederland onderzoeken in een Regionale Energie Strategie (RES) waar en hoe het best duurzame elektriciteit op land (wind en zon) opgewekt kan worden. In Zeeland is een RES voor de gehele provincie opgesteld. Op 16 juni 2020 heeft de gemeenteraad van Kapelle ingestemd met de RES 1.0. In het Samenwerkingsakkoord 18 september 2018 van de coalitie van Kapelle is afgesproken dat een duurzaamheidsvisie (agenda) opgesteld zal worden. Deze duurzaamheidsagenda wordt opgedeeld in bouwstenen, waarvan deze bouwsteen Elektriciteit de eerste is. In deze bouwsteen wordt lokaal invulling gegeven aan de bepaalde doelen uit de RES 1.0.

2. Proces

Bij de totstandkoming van deze bouwsteen is het volgende proces doorlopen:

- In 2019 is een CO₂-footprint van de gemeente Kapelle opgesteld. In deze footprint is inzichtelijk gemaakt hoeveel CO₂-uitstoot er in de gemeente Kapelle plaatsvindt.¹
- In de tweede helft van 2019 is het integrale speelveld in beeld gebracht van alle duurzaamheidsaspecten die spelen binnen de gemeente Kapelle.
- Eind 2019 is dit integrale speelveld verdeeld in onderdelen die deel moeten gaan uitmaken van de duurzaamheidsagenda (eerder duurzaamheidsvisie genoemd). Per onderdeel zijn de actuele ontwikkelingen geïnventariseerd.
- Op 22 oktober 2019 heeft de gemeenteraad de raads werkgroep Duurzaamheid ingesteld. Het proces en totstandkoming van de duurzaamheidsagenda en de bouwstenen worden afgestemd met de raads werkgroep.
- Op 14 januari 2020 is de opzet voor de duurzaamheidsagenda gepresenteerd aan de gemeenteraad en zijn de actualiteiten per bouwsteen benoemd. Tijdens een interactieve afsluiting van deze raadsbijeenkomst zijn de prioriteiten van de bouwstenen aangegeven.
- Dit heeft erin geresulteerd dat de bouwsteen Elektriciteit als eerst wordt uitgewerkt.
- Stakeholders zoals het netwerkbedrijf Tennet, Enduris en haar uitvoeringspartner DNWG, deskundigen uit het werkveld van energieprojecten, lokale ondernemers, grondeigenaren en vakspecialisten van de Zeeuwse overheden zijn een belangrijke bron van kennis en informatie welke noodzakelijk is om de bouwsteen vorm te geven. Met deze stakeholders heeft afstemming plaatsgevonden.
- Op 18 februari 2020 heeft netwerkbedrijf Enduris een presentatie aan de gemeenteraad gegeven over de relatie tussen de energietransitie en het elektriciteitsnetwerk.
- Inwoners, ondernemers, stakeholders en andere betrokken zijn via een enquête betrokken in het participatietraject over met name zonneparken.
- Om de integraliteit van de bouwsteen te waarborgen heeft ambtelijke afstemming plaatsgevonden met vakspecialisten uit de werkvelden openbare werken, water & klimaat, ruimtelijke ordening, economie & toerisme en duurzaamheid.
- In haar vergadering van 16 juni 2020 heeft het college van B&W ingestemd met deze bouwsteen.

¹ De CO₂-footprint is opgesteld met gegevens uit de Klimaatmonitor. De bouwsteen elektriciteit wordt opgesteld met gegevens direct van beheerders en zijn daarmee meer accuraat.

3. Bouwsteenopzet

De bouwsteen Elektriciteit wordt opgedeeld in twee delen. Het besluittraject bevat zowel kaderstelling/ ambitiebepaling als het vaststellen van criteria en voorwaarden voor project. Om de criteria en voorwaarden aan te laten sluiten van het gestelde kader en ambitie worden deze twee aspecten gesplitst.

De twee delen bevatten de volgende onderdelen en vormen gezamenlijk de bouwsteen:

Deel I

- Procesbeschrijving
- De cijfers en opgave
- Energiebronbeschrijving
- Beleidskaders
- Gebiedswaarden
- Participatie
- Potentie
- Ambities
- Monitoring en evaluatie

Deel II

- Uitgangspunten
- Plaatsbepalingen op gebiedsniveau
- Participatie projecten
- Eigenaarschap
- Ruimtelijke kwaliteit
- Voorwaarden en voorschriften
- Financiële bepalingen

In dit document wordt Deel I uitgewerkt.

4. De cijfers² en de opgave

4.1 Verbruik binnen de gemeente

In 2019 is er binnen de gemeente Kapelle ruim 53,6 miljoen kWh (ofwel 53,7 GWh) aan elektriciteit verbruikt. 57% hiervan is verbruikt door 65 grootverbruik aansluitingen en 43% door 6.224 kleinverbruik aansluitingen.³

4.1 Verbruik binnen de gemeente

Binnen de gemeente Kapelle is op dit moment 10 MW opgesteld vermogen aan zonnepanelen (op daken) gerealiseerd met bijna 1.600 installaties. De bestaande 12 windmolens in de Willem Annapolder en bij Schore hebben een vermogen van 9,5 MW (20 GWh).

De voorgenomen opschaling van het windconcentratiegebied in de Willem Annapolder voorziet in drie locaties die op dit moment een verwacht opgesteld vermogen van 34 MW hebben met een nettoproductie van 120 GWh per jaar. Verder is er door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland SDE⁴ subsidie uitgegeven voor 5,5 MW aan nog niet gerealiseerde zoninstallaties. Zowel deze verwachte wind- als zonne-energie opwek is reëel om aan te merken als mogelijke realisatie tot 2030.

In opdracht van de gemeente is er een onderzoek in uitvoering om de mogelijkheden te onderzoeken voor het realiseren van een zonne-energie opwekkende geluidswering langs de A58. De eerste resultaten zijn positief en dit project geeft een potentieel variërend van 0,4 MW (0,4 GWh) tot 2,15 MW (2,1 GWh). Het onderzoek is nog niet ver genoeg om te bepalen of realisatie daadwerkelijk mogelijk is tot 2030, de opbrengsten zijn daarom niet meegenomen in onderstaande overzichten.

In onderstaande tabellen zijn de cijfers schematisch weergegeven:

Elektriciteit verbruik in 2019 binnen gemeente Kapelle

Electra kleinverbruik	22,9
Electra grootverbruik	30,8
Totaal (GWh)	53,7

² In deze Bouwsteen worden de verschillende waarden voor elektriciteit gebruikt: Watt is de eenheid waarin elektrisch vermogen wordt uitgedrukt. Als men een machine met een vermogen van 1 kW een uur laat werken, heeft men 1 kWh (kilowattuur) aan elektriciteit verbruikt. 1000 Kilowatt is een megawatt (MW) en een miljoen kilowatt is een gigawatt (GW).

³ Om het totale verbruik van elektriciteit van 53,7GWh binnen de eigen gemeentegrenzen hernieuwbaar op te wekken is circa 52 MW opgesteld vermogen aan zonnepanelen of circa 19 MW aan opgesteld vermogen aan windmolens nodig.

⁴ Stimulering Duurzame Energieproductie

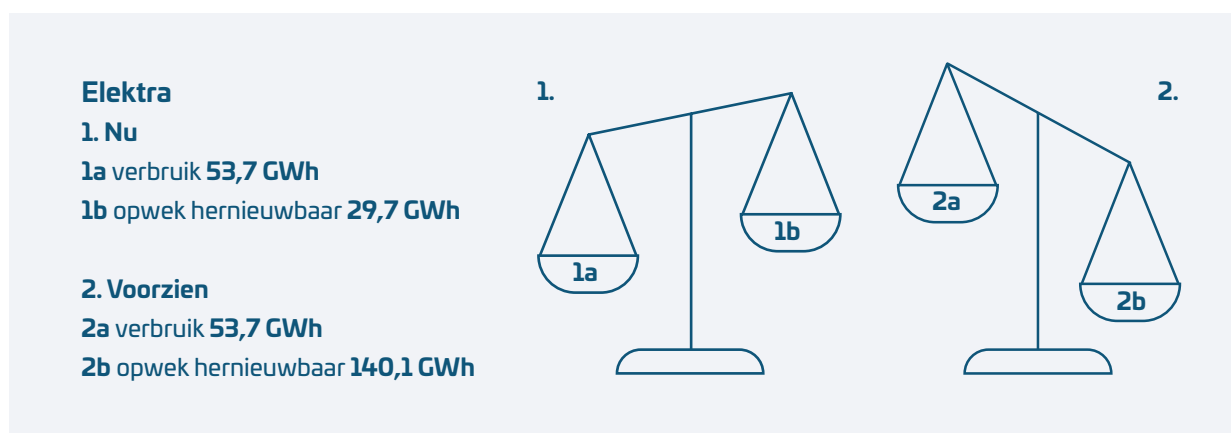
Hernieuwbare opwek gemeente Kapelle	Opwek 2019	Opwek in procedure	Totaal
Zon op dak, opgesteld vermogen (MW)	10,0	5,5	15,5
Zon op dak, jaaropwek circa (GWh)	9,7	5,3	15,0
Windmolens opgesteld vermogen (MW)	9,5	33,6	33,6
Windmolen jaaropwek (GWh)	20,0	119,7	119,7
Totaal hernieuwbaar opgesteld vermogen (MW)	19,5	39,1	49,1
Totaal hernieuwbaar opwek (GWh)	29,7	134,7	140,1

4.3 Verwachte toename verbruik

De verbruik cijfers van de afgelopen vier jaar laten een dalende trend in energieverbruik zien van gemiddeld 2% per jaar terwijl het aantal aansluitingen meer wordt. Toch wordt komende 10 jaar een stijging van elektriciteitsverbruik verwacht. Door het aardgasvrij maken van de bestaande bebouwde omgeving zal een deel van de gasinstallaties geëlektrificeerd worden. Het is nog niet in te schatten hoeveel deze stijging zal bedragen. Dit wordt inzichtelijk in het traject van de Transitievisie Warmte. Op dit moment is het gasverbruik binnen de gemeente ca. 9 miljoen kuub, wat vergelijkbaar is met 88 GWh.

4.4 Energiebalans

Aan de hand van de beschikbare cijfers zijn de volgende vier energiebalansen op te maken:

Elektra + Gas

3. Nu

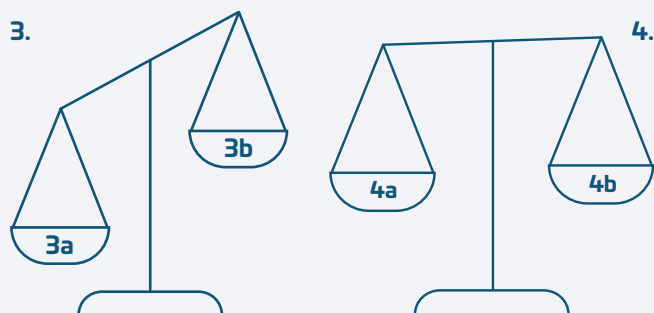
3a verbruik **141,7 GWh**

3b opwek hernieuwbaar **29,7 GWh**

4. Voorzien

4a verbruik **141,7 GWh**

4b opwek hernieuwbaar **140,1 GWh**

4.5 Ambitie Regionale Energie Strategie 1.0 (RES)

In de RES is de ambitie verwoord voor de realisatie van hernieuwbare energieopwekking in Zeeland tot 2030. De ambitie betreft 1/12 deel van de landelijke doelstelling, wat een fair deel van het landelijke deel wordt genoemd.

De ambitie betreft voor Zeeland betreft:

	Indicatie vermogen	Opbrengst in Watt-uren	Verwachte stand 12-2020
Windenergie	700 MW	≈ 1950 GWh	570 MW
Zon-PV op dak (>15kW)	500 MW	≈ 485 GWh	260 MW
Zon-PV op land/water	500 MW	≈ 485 GWh	180 MW
Energie uit water	100 MW	≈ 135 GWh	-
Totaal	1800 MW	≈ 3 TWh	-

Deze Zeeuwse ambitie is niet onderverdeeld per gemeente binnen de provincie. Aan de RES-tafels worden de ambities gemonitord. Als door de RES-regio's de landelijke doelstelling niet gerealiseerd wordt kan het Rijk een taakstelling opleggen, deze wordt dan doorvertaald naar gemeentelijk niveau. Het is dus van belang dat iedere gemeente haar verantwoordelijkheid neemt in het realiseren van de ambitie.

5. Hernieuwbare bronnen

Energie kan uit verschillende hernieuwbare bronnen worden opgewekt. In deze paragraaf worden de verschillende bronnen beschreven, en wordt een toelichting gegeven op de relevantie voor de gemeente Kapelle.

5.1 Windenergie

De gemeente Kapelle heeft één windenergie-concentratiegebied in de Willem Annapolder (WAP). Op dit moment loopt een procedure voor opschaling van dit gebied. De opschaling betreft drie aansluitende projecten van Zeeuwind, E-Connection en Windforce-11. Na realisatie van deze projecten zijn geen mogelijkheden meer voor windprojecten tot 2030. In de bouwsteen Elektriciteit wordt dan ook niet ingegaan op windenergie voor grote turbines. Er zijn nog wel kansen voor kleine windturbines, hier wordt verder op ingegaan in paragraaf 9.2.

5.2 Water

De potentie voor elektriciteit uit water tot 2030 voor Kapelle is gering, door het ontbreken van sterk stromend water of een groot hoogteverschil tussen eb en vloed. In de bouwsteen Elektriciteit wordt dan ook niet ingegaan op energie uit water.

5.3 Blauwe energie

In de gemeente Kapelle zijn zowel zoet- als zoutgrondwater bronnen in de bodem aanwezig. Dit lijkt kansen te bieden voor zogenaamde blauwe energie. Bij het samenvoegen van deze twee watersoorten komt energie vrij. Deze kan worden omgezet naar elektriciteit. Het betreft een experimentele techniek waar nog weinig ervaring mee is. Beoordeling van de techniek met beleidskaders en haalbaarheid is complex.

5.4 Zonne-energie

De gemeente Kapelle is een plattelandsgemeente met vier dorpskernen en twee bedrijventerreinen met grootschalige bedrijven. Deze samenstelling biedt potentie voor zowel zon op dak als zon op land. Bedrijfs- en agrarische bebouwing kunnen zeer geschikt zijn voor zon op dak. In het onbebouwde gebied kan ruimte zijn voor zon op land. In de duurzaamheidsagenda wordt daarom ingegaan op zonne-energie.

6. Beleidskaders

6.1 Nationale omgevingsvisie (NOVI)

In de ontwerp NOVI wordt de volgend beleidskeuze aangegeven:

“We realiseren de opgave van duurzame energie met oog voor de kwaliteit van de omgeving en combineren deze zo veel mogelijk met andere functies [...]” Verder wordt in de ontwerp NOVI kortweg aangegeven dat andere waarden zoals landschappelijke kenmerken, nationale veiligheid, natuur, cultureel erfgoed, water en bodem en maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak expliciet moeten worden afgewogen en dat bewoners echt goed betrokken moeten zijn, invloed hebben op het gebruik en kunnen meeprofitieren in de opbrengsten.

In de ontwerp NOVI wordt de volgende voorkeursvolgorde voor zonnepanelen aangegeven:

1. voorkeur voor zonnepanelen op daken en gevels van gebouwen;
2. onbenutte terreinen in bebouwd gebied;
3. om aan de gestelde energiedoelen te voldoen kan blijken dat ook locaties in het landelijk gebied nodig zijn. In dat geval gaat de voorkeur uit naar het zoeken van slimme functiecombinaties. Hoewel natuur- en landbouwgebieden daarbij niet volledig worden uitgesloten, ligt de voorkeur bij gronden met een andere primaire functie dan landbouw of natuur, zoals waterzuiveringsinstallaties, vuilnisbelten, binnenwater en areaal in beheer van het Rijk [...].

Deze voorkeursvolgorde houdt geen volgtijdelijkheid in. Na het verkennen van mogelijkheden voor het toepassen van zon-PV kan gestart worden met het gelijktijdig benutten van gekozen mogelijkheden. In de kamerbrief van 23 april 2020 worden aanscherpingen van de ontwerp NOVI genoemd. Voor de energietransitie wordt aangegeven dat meer clustering moet komen tussen grootschalige opwek, transport en verbruik, de zogenaamde energiehubs. Deze energiehubs gedachte kan ook op kleine schaal worden toegepast door opweklocaties af te stemmen op transport- of verbruikaansluitpunten.

6.2 Besluit omgevingsrecht (Bor)

Het vergunningsvrije wettelijke kader is omschreven in het Besluit omgevingsrecht. Het plaatsen van zonnepanelen voor warmte of elektriciteit zijn vergunningsvrij op daken onder bepaalde technische voorwaarden. Dit staat omschreven in artikel 2 onderdeel 6 van bijlage II van het besluit. Landopstellingen kunnen niet vergunningsvrij geplaatst worden.

6.3 Provinciale verordening

In de Omgevingsverordening Zeeland 2018 zijn in artikel 2.9 de criteria voor zonne-energie opgenomen. Dit artikel is in samenspraak met de Zeeuwse gemeenten opgesteld. Het artikel houdt kortweg in dat gemeenten in hun bestemmingsplan opstellingen voor zonne-energie uitsluitend toestaan binnen bestaand stedelijk gebied of buiten stedelijk gebied op de volgende gronden:

- a. aangrenzend aan bestaand stedelijk gebied indien de opstelling voor zonne-energie ruimtelijk ondergeschikt is aan het aangrenzende bestaand stedelijk gebied;
- b. op of aangrenzend aan een bouwvlak, mits de opstelling voor zonne-energie ruimtelijk ondergeschikt is aan het aangrenzende bouwvlak;
- c. op of aangrenzend aan een bedrijventerrein indien de opstelling voor zonne-energie ruimtelijk ondergeschikt is aan het bedrijventerrein;
- d. op of aangrenzend aan gronden waarop glastuinbouwbedrijven zijn toegelaten indien de opstelling voor zonne-energie ruimtelijk ondergeschikt is aan de glastuinbouwbedrijven;
- e. op of aangrenzend aan gronden die bestemd zijn voor infrastructuur, nutsvoorzieningen, stortplaats, opstellingen voor zonne-energie of een windenergie concentratielocatie;
- f. op gronden die bestemd zijn voor water indien in de toelichting bij het bestemmingsplan aannemelijk wordt gemaakt dat er geen significant nadelige effecten zijn voor natuur, recreatie of visserij.

In de toelichting bij het bestemmingsplan waarin een opstelling voor zonne-energie wordt toegelaten buiten bestaand stedelijk gebied wordt aannemelijk gemaakt dat omgevingskwaliteiten zich daartegen niet verzetten.

Op 7 juni 2019 hebben de Statenfracties van CDA, SGP, CU en VVD de Motie Zonnepanelen ingediend, welke is aangenomen. In deze motie wordt het college van GS verzocht in overleg te treden met de gemeenten over bovenstaand artikel 2.9 om deze nader te duiden en zo spoedig mogelijk te komen tot een nadere, heldere, aanscherping van de bepaling in het Omgevingsplan. Tot op heden is geen uitvoering gegeven aan de motie, omdat deze geïmplementeerd zou worden met een herziening van de Provinciale verordening in kader van de komende Omgevingswet.

6.4 Regionale Energie Strategie (RES) 1.0

In de RES van februari 2020 is de ambitie verwoord voor het realiseren van 1.000 MW Zon-PV waarvan 500 MW op land/water en 500 MW op dak voor 2030. Hiervoor wordt omschreven dat wordt gestreefd naar zorgvuldig en zuinig ruimtegebruik. En dat daarom is gekozen voor een combinatie van zonne-energie met reeds aanwezige functies zoals windmolens, glastuinbouw, bedrijfsterreinen, infrastructuur, bebouwing of op water. Zon op dak heeft de voorkeur; zon op land/water is hierop aanvullend mogelijk. De Zeeuwse ambities van 1.000 MW is binnen Zeeland niet verdeeld naar een gemeentelijke opgave. Aan de RES subtafel Wind en Zon wordt de balans tussen deze verdeling bijgehouden en besproken.

6.5 Regiovisie De Bevelanden

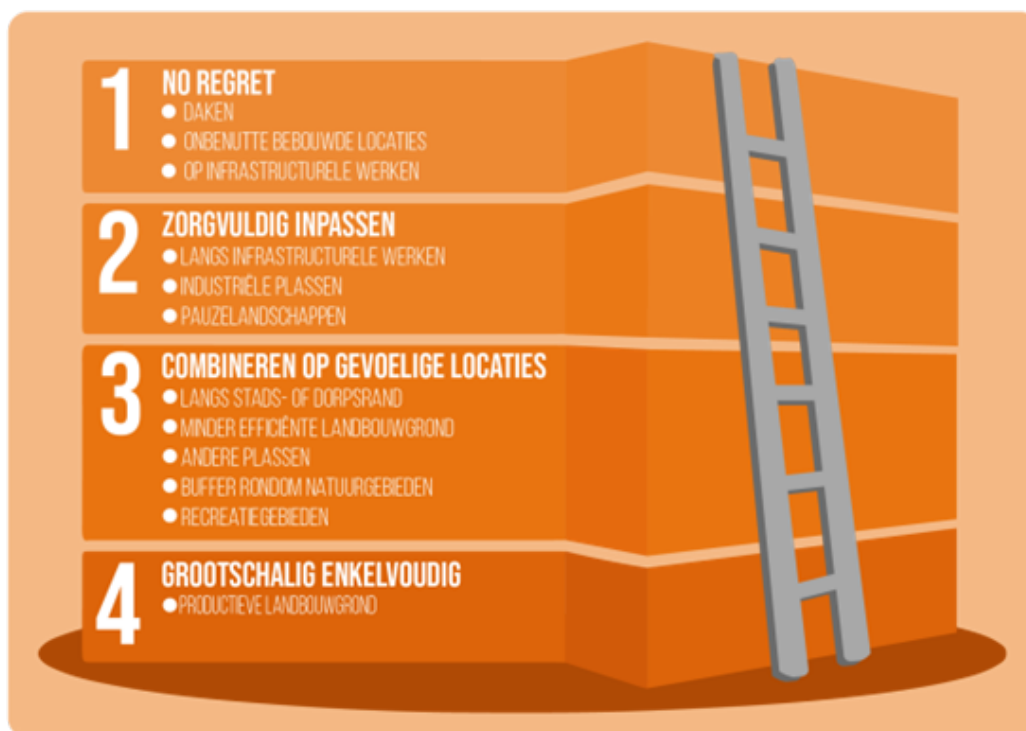
Voor De Bevelanden is een regiovisie in de maak. In een eerder Statement van deze visie wordt gesproken over de energietransitie en energielandschappen. Omdat de visie nog niet volledig is uitgewerkt en vastgesteld wordt deze niet als beleidsuitgangspunt gezien.

6.6 De constructieve zonneladder

Een steeds breder geaccepteerde notitie is de constructieve zonneladder van de natuur- en milieufederaties. Ook de Zeeuwse Milieufederatie ondersteunt deze notitie. In de notitie wordt 'gegaan' voor een energievoorziening die drievoudig duurzaam is, namelijk:

1. Energiebesparing en opwekking van duurzame energie volgens een strakke routekaart om tijdig het doel van energieneutraliteit te bereiken.
2. Zorgvuldige inpassing in natuur, landschap en leefomgeving.
3. Participatie: betrokkenheid omwonenden en andere stakeholders in planvorming, eerlijke verdeling van lusten en lasten en streven naar (min.) 50% lokaal eigendom.

Daarnaast wordt een stappenplan benoemd om tot beleid te komen. Onderdeel van deze stappen is het opstellen van een zonneladder waar de volgende opsomming voor wordt gedaan:

Afb. 1. Uitsnede uit "De constructieve zonneladder" van De natuur en milieufederaties.

6.7 Structuurvisie 2012-2030

In de structuurvisie zijn productielocaties voor hernieuwbare elektriciteit niet voorzien en bevat daarom ook geen visie op dit onderdeel.

In de structuurvisie worden de kernkwaliteiten van de gemeente benoemd. Deze moeten afgewogen moeten worden bij het bepalen van ambities voor productielocaties. Het betreffen de volgende kwaliteiten:

- Kapelle is ruimtelijk in een goed evenwicht
- Kapelle is kleinschalig
- Kapelle is aantrekkelijk voor bewoners, ondernemers en recreanten

Bij het aanwijzen van gebieden voor elektriciteitsproductie moet rekening gehouden worden met de zones die in de structuurvisie zijn aangeduid als “Versterken kwaliteiten landschappelijke aandachtszones kernranden” en “Behoud zichtrelatie agrarisch gebied “Oosterschelde”. Deze zones bieden veelal een mooie overgang van kern/Oosterschelde naar het buitengebied en zijn in die zin waardevol en niet geschikt voor grootschalige productielocaties.

6.8 Strategisch kompas

In het Strategisch Kompas is bij ambitie 4 duurzaamheid opgenomen dat we “vaart maken met duurzaamheid”. De gewenste situatie van de inwoners in 2030 is dat de gemeente energieneutraal is en dat zonne-energie optimaal is benut. Dit mag echter niet ten koste gaan van het groene open karakter van de gemeente.

6.9 Bestemmingsplannen

Het hele grondgebied van de gemeente is afgedekt door meerdere bestemmingsplannen. In geen van deze plannen zijn productielocaties voor elektriciteit voorzien. Er is dus altijd een planologische procedure noodzakelijk om een initiatief te kunnen faciliteren.

6.10 Nota Ruimtelijke Kwaliteit (Welstand)

In de Nota Ruimtelijke Kwaliteit is het buitengebied gelegen in het landelijk gebied met beoordelingsniveau “Bijzonder”. De criteria hiervoor geven het volgende aan:

Het beleid is vooral gericht op een zorgvuldige inpassing, rekening houdend met de landschappelijke uitstraling en de zichtbaarheid van bebouwing over een grote afstand.

De criteria zijn niet gericht op zonneparken, omdat ten tijde van het opstellen van het beleid deze ontwikkelingen niet waren voorzien. In de nota wordt aangegeven dat voor een ontwikkeling die de bestaande fysieke structuur en karakteristiek doorbreekt nieuwe criteria door de raad moeten worden vastgesteld. Met een grootschalig zonnepark is hiervan sprake. Dit kan worden uitgevoerd in Fase 2 van de bouwsteen elektriciteit.

Voor zon op dak bij cultuurhistorische gebouwen zijn aparte welstandscriteria vastgesteld. Deze criteria geven kortweg aan dat bij deze historische bebouwing zonnepanelen niet vanaf de openbare ruimte zichtbaar mogen zijn.

7. Elektriciteitsnetwerk

Zonneparken moeten worden aangesloten op het elektriciteitsnet. Kleinere zonneparken tot ongeveer twee megawatt kunnen worden aangesloten op het middenspanningsnet als deze hiervoor geschikt is. Grotere zonneparken moeten worden aangesloten op het hoogspanningsnet. Binnen de gemeente Kapelle is hiervoor één aansluitpunt in de Willem Annapolder. Andere aansluitpunten zijn in De Poel bij Goes of de Nishoek in Kruiningen. Binnen Zeeland zijn ook gemeenten die helemaal geen aansluiting op het hoogspanningsnet hebben.

Zonneparken kunnen voor grote maatschappelijke kosten leiden als een aanpassing van het elektriciteitsnet noodzakelijk is. Gemakshalve wordt verwezen naar de presentatie van Enduris die op 18 februari 2020 is gegeven aan de gemeenteraad van Kapelle.

8. Gebiedswaarden

8.1 Natuurwaarden

De Ooster-, Westerschelde en Kapelse Moer zijn Natura2000 gebieden. Verder zijn in het natuurbeheersplan van de Provincie Zeeland de natuurwaarden beschreven. In onderstaande uitsnede zijn deze gebieden verbeeld. Deze gebieden moeten ontzien worden bij de realisatie van zonneparken.

Afb. 2. Uitsnede Natuurbeheersplan Zeeland 2020

8.2 Cultuurhistorie

In de bestemmingsplannen voor het grondgebied van de gemeente zijn zowel de archeologische waardevolle gebieden als cultuurhistorische gebouwen beschermd. Deze cultuurhistorische waarden mogen niet aangetast worden door zonprojecten.

8.3 Landschap en Fruitteelt

Het buitengebied van Kapelle is in het bestemmingsplan Buitengebied grofweg verdeeld in de volgende bestemmingen:

- Agrarisch
- Agrarisch - Open landschap
- Agrarisch - Parklandschap
- Agrarisch met waarden - Landschapswaarden
- Agrarisch met waarden - Natuur- en landschapswaarden

Deze bestemmingen beschrijven de waarden van de bestemde gronden. Bij het onderzoek of een zonnepark de omgevingswaarde van een gebied schaden kan aangesloten worden bij de beschreven waarden van het gebied.

Boomgaarden zijn typerend voor de gemeente Kapelle en hebben daarmee een belangrijke belevingswaarde. In het DNA Kapelle komt de fruitteelt en boomgaarden ook prominent aan bod. Het is dan ook niet voor de hand liggend om boomgaarden op te offeren voor zonneparken.

9. Potentie tot 2030

Gelet op eerdergenoemde beleidskaders, gebiedswaarden en netwerkgegevens is de volgende potentie voor de gemeente Kapelle af te leiden.

9.1 Blauwe energie

Zoals eerder aangegeven biedt de bodemstructuur van de gemeente Kapelle potentie voor blauwe energie. Vanwege het experimentele karakter en de beperkte referentieprojecten is geen potentie af te leiden voor de gemeente.

9.2 Windenergie

Zoals in paragraaf 5.1 aangegeven zijn er tot 2030 geen nieuwe windprojecten meer mogelijk binnen de gemeente. Een terugkerende ontwikkeling zijn wel de zogenaamde kleine windmolens. Uit een eerder onderzoek in de provincie Zeeland (Schoondijke, 2012) is aangetoond dat er mogelijkheden zijn in Nederland voor kleine windturbines (tiphoogte <20 meter), maar dat er op lage hoogte te weinig windaanbod is om tot een rendabele exploitatie te komen.

Een kleine windmolen heeft een potentieel vanaf ca. 0,25 GWh per stuk. Binnen bebouwde woongebieden kan een kleine windturbine hinder veroorzaken, de potentie moet met name buiten de bebouwde kom gezocht worden. Binnen de bestaande planologische en bouwtechnische regelgeving zijn (beperkte) mogelijkheden voor een kleine windturbine.

9.3 Zon op gebouwen

Steeds meer daken worden voorzien van zonnepanelen, hier is een duidelijke trend merkbaar. Uit een beoordeling van actuele luchtfoto's blijken ook veel grote daken nog niet benut. Hier zitten mogelijke potentiële locaties voor dak zonne-installaties. Aspecten als constructieve staat van het gebouw, elektrische installaties en verzekering van de opstal kunnen een belemmering zijn om tot realisatie over te gaan. TNO werkt samen met een consortium van bedrijven al enkele jaren aan de ontwikkeling van 'energiemuren'. Dit zijn zonnepanelen op gevels van gebouwen, deze ontwikkeling ziet er positief uit. Om de potentie voor zon op gebouwen beter te kunnen duiden is nader onderzoek noodzakelijk.

9.4 Grootschalige zonneparken

De potentie voor grootschalige zonneparken met een grootte van meer dan twee hectare is beperkt. Er zijn slechts een vijftal locaties voorstelbaar die zich met name bevinden tussen de kern Kapelle en de Westerschelde. Deze locaties zijn op dit moment voornamelijk landbouwgronden.

9.5 Kleinschalige zonneparken

De potentie voor kleinschalige zonneparken van een honderdtal panelen tot een grootte van ca. 2 hectare (2 MW) is groot. Het gaat om een honderdtal locaties waarbij gedacht moet worden aan o.a. reststukken grond, gronden aansluitend aan (agrarische) bouwvlakken of op waterbassins.

9.6 Economische betrokkenheid

Steeds meer bedrijven zijn bezig met het verduurzamen van hun organisatie. De vraag vanuit de markt en consumenten draagt hier sterk aan bij. Het biedt bedrijven dan ook kansen als de mogelijkheid geboden wordt om hun energieverbruik zelf (deels) op te wekken. Dat zal niet altijd op daken van de bedrijfsbebouwing kunnen. Het aansluitende terrein van een bedrijf kan hiervoor ook geschikt zijn. Een duurzamer bedrijf heeft vaak een sterkere strategische positie in de markt, als voorbeeld kan gedacht worden aan tenders in de foodsector.

9.7 Maatschappelijke betrokkenheid

In haar dorpsvisie spreekt de kern Schore uit zichzelf te kunnen organiseren in een energiecoöperatie, "Schore energieneutraal!" Deze ontwikkeling is een maatschappelijke trend die aansluit bij behoefte van inwoners. Een voorbeeld hiervan is het dorp Koudekerke op Walcheren. Hier is een zonnepark gerealiseerd op een oude vuilstort in eigendom van een coöperatie met inwoners van het dorp. Dit draagt lokaal bij aan de energietransitie en maakt het heel tastbaar voor de inwoners.

10. Participatie

Zoals eerder aangegeven is tijdens het proces van totstandkoming van deze bouwsteen afstemming geweest met betrokkenen/stakeholders bij het onderwerp. Daarnaast is een enquête gehouden.

10.1 Enquête

Van 20 mei tot en met 1 juni 2020 is er een online enquête gehouden onder de inwoners van Kapelle en apart een onder stakeholders. De enquête onder inwoners is uitgezet via berichten op social media (Twitter, Facebook en Instagram) en in de Scheldepost waarin verwezen werd naar een link op de website. De enquête onder stakeholders is via e-mail verzonden naar een selectie van bedrijven, grondbezitters, medeoverheden en belangengroepen. De enquêtes bestaan uit enkele algemene vragen over duurzaamheid en focussen daarna op zonneparken.

10.1.1 Inwoners

De enquête voor inwoners is ingevuld door 387 personen. 298 van de respondenten hebben aangegeven in Kapelle te wonen en 39 niet, 50 respondenten hebben deze vraag niet ingevuld. Ongeveer 31 procent van de respondenten is ouder dan 60 jaar, ongeveer 26 procent is jonger dan 41 jaar.

Ongeveer 75 procent van de respondenten is het eens met de stelling “ik vind het belangrijk om duurzame energie te gebruiken” 12 procent is het oneens met deze stelling. Het grootste gedeelte van de respondenten zou liever meerdere kleine dan enkele grote zonneparken in de gemeente gerealiseerd zien worden. De meest gekozen locatie is op bedrijventerreinen. 120 (bijna een derde) respondenten hebben nadrukkelijk aangegeven eerst zoveel mogelijk daken te benutten. Wat opvalt is dat ongeveer een kwart van de respondenten bij de mogelijkheid om opmerkingen te plaatsen aangeeft geen zonneparken in de gemeente Kapelle te willen.

Wat betreft initiatief en deelname vanuit inwoners zijn de meningen verdeeld. Met de stelling: “Ik vind dat ieder dorp of buurt zelf een eigen zonnepark moet kunnen opzetten” zijn net iets meer mensen het oneens dan eens. Zo’n 30 procent van de respondenten zou mee willen denken in de totstandkoming van een zonnepark. Bij vragen over financiële deelname of mede-eigenaarschap zijn meer respondenten het oneens dan eens met de stellingen (“Inwoners zouden

mede-eigenaar van een zonnepark moeten kunnen zijn” en “Inwoners zouden financieel moeten kunnen deelnemen aan een zonnepark”). Hoewel ook een groot deel neutraal antwoordt op deze stellingen. Wat betreft participatie lijkt er het meeste animo te zijn voor een omgevingsfonds of een omwonendenregeling.

10.1.2 Stakeholders

De enquête voor stakeholders is uitgezet onder 48 stakeholders, 26 hiervan hebben gereageerd. De meeste respondenten zijn agrariërs en/of ondernemers in de gemeente Kapelle, daarnaast reageerden enkele belangengroepen, mede-overheden en zonneparkontwikkelaars. Van de 26 respondenten zijn er 24 het (helemaal) eens met de stelling “mijn bedrijf/ organisatie vindt het belangrijk om duurzame energie te gebruiken”.

De meest gekozen locaties voor zonneparken onder de stakeholders zijn langs spoor- en autowegen en op bedrijventerreinen, ook door stakeholders wordt meerdere keren het benutten van daken genoemd. 50% van de stakeholders ziet liever enkele grote zonneparken, de andere 50% ziet liever meerdere kleine zonneparken.

Over het betrekken van de inwoners zijn de meeste stakeholders het eens, inwoners zouden mee moeten kunnen denken over de totstandkoming van een zonnepark en ook mede-eigenaar of financieel deelnemer moeten kunnen zijn. Ook met het idee van een omwonendenregeling zijn de meeste stakeholders het eens.

De resultaten van de afstemming met de betrokkenen/stakeholders en de enquête zijn integraal verwerkt in deze bouwsteen.

11. Ambitiebepaling tot 2030

Door het trechteren van alle informatie die eerder genoemd is in deze bouwsteen is een reële ambitie te bepalen die:

- Bijdraagt aan de energietransitie tot 2030
- Passend is bij de kwaliteiten en karakter van de gemeente Kapelle
- Aansluit bij de wensen van inwoners en stakeholders

11.1 Energieneutraal is geen ambitie meer

Om ambitie te bepalen moet gekeken worden naar de opgave. Na realisatie van de plannen die in procedure zijn wordt ruim 2,5 keer zo veel elektriciteit opgewerkt binnen de gemeentegrenzen dan wordt verbruikt. Als hier ook de energiewaarde van gas aan wordt toegevoegd is de opwek en het verbruik nagenoeg in balans. Alleen energieneutraal worden is dus geen ambitie meer.

11.2 Verantwoordelijkheid in regionale opgave

Om binnen Zeeland te voldoen aan de RES-ambitie voor zowel zon op dak als zon op land/water moeten nog veel projecten worden gerealiseerd. Het nemen van verantwoordelijkheid om de Zeeuwse RES-opgave te realiseren geeft wel voldoende ruimte om ambitieus in te zijn. Zo wordt bijgedragen aan de landelijke doelstelling. Er is niet vastgelegd welk deel de gemeenten moeten bijdragen aan de regionale opgave. De verhouding tussen Kapelle en Zeeland is ongeveer 3% kijkend naar landoppervlakte, aantal woningen, inwoners en huishoudens. Voor energieverbruik ligt deze verhouding tussen de 1 en 2%, afhankelijk van het type energie. Niet alle gemeenten in Zeeland hebben een aansluitmogelijkheid op het hoogspanningsnet, Kapelle heeft dit wel. Het is dan ook redelijk dat Kapelle een groter aandeel van de regionale opgave realiseert dan verhoudingsgewijs 'noodzakelijk' is. Gelet op bovenstaande is het redelijk om 6% van de Zeeuwse opgave in de gemeente Kapelle te realiseren. Dit is ruim het dubbele van de Zeeuw-Kapelse verhouding. In onderstaand overzicht is de percentuele ambitie van Zeeland vertaald naar de gemeente Kapelle.

	Zeeland	Percentage	Kapelle
Zon op dak ⁵	500 MW	6%	30 MW
Zon op Land	500 MW	6%	30 MW

⁵ Installaties met een omvang van meer dan 1,5 KW (alleen deze tellen mee in de landelijke doelstelling)

11.3 Kwaliteit en schaal passend bij Kapelle

Omdat de gemeente Kapelle al meer dan energieneutraal wordt voor elektriciteit kan meer worden ingezet op hoogwaardig kwalitatieve projecten die passen bij de schaal, waarden en strategie van de gemeente. De gewenste situatie van de inwoners in 2030 is dat de gemeente energieneutraal is en dat zonne-energie optimaal is benut. Dit mag echter niet ten koste gaan van het groene open karakter van de gemeente. Ook kan maximaal worden ingezet op lokaal eigenaarschap zodat het draagvlak groter is en de inkomsten binnen de regio blijven. Zo wordt ook aangesloten bij de economische en maatschappelijke potentie. Grote zonneparken met enkelvoudig ruimtegebruik passen niet in deze ambitie.

11.4 Samenvatting Ambitie

De ambitie van de gemeente Kapelle tot 2030 is om volledig energieneutraal te worden en haar verantwoordelijkheid te nemen in de regionale opgave:

1. door minimaal 30 MW aan zonne-installaties op gebouwen te realiseren
2. door minimaal 30 MW aan zonne-installaties op gronden te realiseren, die:
 - ondersteunend zijn aan een lokale onderneming of;
 - grotendeels in eigendom zijn van een lokale coöperatie of gelijkwaardige samenwerkingsvorm;
 - op of aansluitend zijn aan:
 - bedrijventerreinen;
 - bouwvlakken;
 - de bebouwde kom;
 - waterbassins;
 - grootschalige infrastructuur; waarbij de installaties duidelijk ondergeschikt zijn aan deze gebieden en de gebiedswaarden niet onevenredig aantasten;
 - bijdragen aan meervoudig ruimtegebruik;
 - hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit hebben;
 - niet leiden tot grote maatschappelijke kosten door aanpassingen aan het elektriciteitsnetwerk.
3. door bij te dragen aan verkenningen voor blauwe energie van initiatiefnemers

11.5 Wat gaan we daarvoor doen

Om tot realisatie van de genoemde ambitie te komen worden de volgende zaken uitgevoerd.

1. Uitwerken van de bouwsteen elektriciteit deel II van de duurzaamheidsagenda voor grondgebonden zonne-energie installaties waarin criteria worden vastgelegd voor:
 - a. Plaatsbepalingen op gebiedsniveau
 - b. Participatievorm bij projecten
 - c. Eigenaarschap van installaties
 - d. Ruimtelijke kwaliteit van de installaties en landschappelijke inpassing
 - e. Voorwaarden en voorschriften
 - f. Financiële bepalingen
2. Inventariseren van geschikte daken voor zonne-energie installaties die bijdragen aan de regionale opgave (installaties >1,5 KW);
3. Opstellen van een actieprogramma voor de periode 2021 – 2030 om tot realisatie van de gestelde ambitie te komen.

12. Monitoring en evaluatie

12.1 CO2-footprint

In 2019 is de eerste CO2-footprint van de gemeente Kapelle opgesteld. Doel van de CO2- footprint is om inzichtelijk te krijgen in hoeverre CO2-reductie binnen de gemeente plaatsvindt. Deze footprint wordt jaarlijks opgesteld en aangeboden aan de gemeenteraad. Energieverbruik en opwek van hernieuwbare energie zijn een onderdeel van de CO2-footprint. Dit document is dan ook uitermate geschikt om te monitoren of de bepaalde ambities behaald worden.

12.2 Begroting en rapportage

Aan de hand van het opgestelde actieplan zullen activiteiten ieder jaar worden opgenomen in de gemeentelijke begroting. Op deze wijze worden capaciteit en middelen beschikbaar gesteld om tot uitvoering van deze activiteit te komen. Ook de gemeenteraad heeft zo zeggenschap over de jaarlijkse activiteiten. Met de bestuursrapportages en jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over de stand van zaken van de voorziene activiteiten.

12.3 Integratie bouwstenen duurzaamheidsagenda

Bij de uitwerking van iedere bouwsteen van de duurzaamheidsagenda kan er aanleiding zijn om de reeds vastgestelde bouwstenen te herzien om integratie tussen de onderwerpen te waarborgen. Deze integratie is een vast onderdeel van het besluitvormingsproces per bouwsteen.

13. Literatuurlijst

- Het Klimaat akkoord, www.klimaatakkoord.nl
- <https://regionale-energiestrategie.nl>
- Samenwerkingsakkoord 18 september 2018
- Begroting 2019 gemeente Kapelle
- Begroting 2020 gemeente Kapelle
- <https://www.zeeuwsenergieakkoord.nl/>
- Regionale Energie Strategie Zeeland 1.0 versie februari 2020
- SDE Viewer Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)
- Verbruik- en opwekcijfers netwerkbedrijf Enduris, ontvangen op 18 mei 2020
- Project gegevens windmolens Willem Annapolder 2020
- Ontwerp nationale omgevingsvisie, <https://ontwerpnovi.nl/richting+geven+op+prioriteiten/ruimte+voor+klimaatadaptatie+en+energietransitie/default.aspx>
- Kamerbrief Regie en keuzes in het nationaal omgevingsbeleid (NOVI) 23 april 2020 met kenmerk 2020-0000198857
- Besluit omgevingsrecht, www.wetten.nl
- Omgevingsverordening Zeeland 2018, https://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Zeeland/613688/CVDR613688_4.html
- Motie zonnepanelen 7 juni 2019, <https://www.zeeland.nl/digitaalarchief/ib1999fd2cb4>
- Nota van Antwoord bij het ontwerp omgevingsplan en verordening 2018, <https://www.zeeland.nl/digitaalarchief/ib1881c4f731>
- Resultaten testveld kleine windturbines Schoondijke, <https://www.zeeland.nl/digitaalarchief/zee1300980>
- Productgegevens Windstroom Airturb One
- Constructieve zonneladder, https://www.natuurenmilieufederaties.nl/friksbeheer/wp-content/uploads/2019/01/De-constructieve-zonneladder_NMFs.pdf
- Structuurvisie 2012-2030, https://www.kapelle.nl/home/bestemmingsplannen_45134/item/structuurvisie-2012-2030_160352.html
- Strategisch Kompas, https://www.kapelle.nl/document.php?m=64&fileid=829_9&f=f5c4c744edbd8eb21ec0964fd9e71f28&attachment=0

- Bestemmingsplannen gemeente Kapelle, www.ruimtelijkeplannen.nl
- Nota Ruimtelijke Kwaliteit (Welstand), <https://www.kapelle.nl/document.php?m=64&fleid=60953&f=66bbbc5aeba43c13829461b01192932b&attachment=0&c=112877>
- DNA KAPELLE, <https://www.kapelle.nl/document.php?m=64&fleid=68629&f=bc6ec66440919f97651ff70a5e05256&attachment=0>
- Natuurbeheersplan Zeeland 2020, https://kaarten.zeeland.nl/map/natuur_landschap
- Randvoorwaarden bij toepassing van zonnecollectoren op monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten, <https://www.kapelle.nl/document.php?m=64&fleid=46481&f=aedf5b37ccab0b6385ebe7255e1a6565&attachment=0&c=80353>
- Resultaten enquête gemeente Kapelle
- www.waarstaatjegemeente.nl
- Dorpsvisie Schore, http://hartvoorschore.nl/images/Dorpsraad/Dorpsvisie-Schore_digitaal.pdf

Samen verbonden aan **duurzaam** **Kapelle**